

***Veenbossen (H91D0)**

Verkorte naam: Hoogveenbossen

1. Status

Prioritair op Bijlage I Habitatrictlijn (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: Dit habitatype omvat relatief laag blijvende berkenbossen met dominantie van zachte berk (*Betula pubescens*) in de boomlaag en een ondergroei die vooral bestaat uit veenmossen (*Sphagnum*).

Het zijn natte bossen ofwel zogenoemde berkenbroekbossen op veenbodems. Deze hoogveenbossen komen hier en daar voor in laagveengebieden, in hoogveengebieden, in beekdalen van de hogere zandgronden en in het rivierengebied. Ze vormen buiten het hoogveengebied plaatselijk mozaïeken met elzenbroekbos. Zulke boscomplexen worden dan helemaal bij dit habitatype H91D0 gerekend.

Zowel de veenbossen van het 'laagveenstadium' (met invloed van kwel) en het 'hoogveenstadium' (uitgegroeid boven de invloed van het grondwater) behoren bij dit habitatype. Het onderscheid is soms niet goed te maken, vooral in gebieden op de overgang van hoogveen naar beekdalen.

In laagveenlandschappen is het veenbos het eindstadium in de laagveenverlanding. In hoogveengebieden komt het type van nature voor aan de randen, in de zogenoemde lagg-zone. In intacte hoogveensystemen van de West-Europese Atlantische laagvlakte komen geen bossen midden op het hoogveen voor. Op in het verleden verdroogde en/of vermeste hoogveenbodem kunnen echter wél bossen voorkomen. Die bossen op aangetaste hoogveenbodem horen niet bij de veenbossen van habitatype H91D0, maar maken deel uit van de herstellende hoogvenen van habitatype H7120 (zie aldaar). Bossen op veen in de duinen maken deel uit van duinbossen van habitatype H2180.

De hoogveenbossen van dit habitatype maken plantensociologisch onderdeel uit van één verbond (het *Betulion pubescentis*).

Binnen het habitatype worden geen subtypen onderscheiden.

Vegetatietypen:

Goed: Begroeiingen die behoren tot de associaties *Carici curtae-Betuletum pubescentis* (40Aa1) of *Erico-Betuletum pubescentis* (40Aa2);

Matig: Rompgemeenschappen van het *Betulion pubescentis*, zoals *RG Myrica gale-[Betulion pubescentis]* (40RG1) en *RG Rubus fruticosus-[Betulion pubescentis]* (40RG3).

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Representativiteit
91D0	40Aa01a	<i>Erico-Betuletum eriophoretosum vaginati</i>	goed
91D0	40Aa01b	<i>Erico-Betuletum callunetosum</i>	goed
91D0	40Aa01c	<i>Erico-Betuletum inops</i>	matig
91D0	40Aa02a	<i>Carici curtae-Betuletum peucedanetosum</i>	goed
91D0	40Aa02b	<i>Carici curtae-Betuletum typicum</i>	goed
91D0	40RG01	<i>RG Myrica gale-[Betulion pubescentis]</i>	matig
91D0	40RG03	<i>RG Rubus fruticosus-[Betulion pubescentis]</i>	matig

Betekenis binnen Europa: aanzienlijk

Het habitatype heeft zijn hoofdverspreiding in Noord- en Midden-Europa, waar het plaatselijk over grote oppervlakten voorkomt. In het algemeen geldt dat naar het oosten toe de hoogvenen

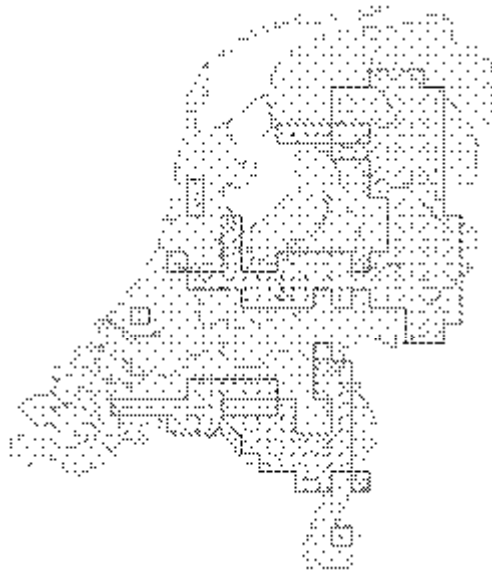
sterker bebost zijn. Nederland ligt aan de zuidwestgrens van het areaal van het habitatype en het hoogveenbos is hier relatief soortenarm.

3. Kwaliteit

PM

4. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Het habitatype komt verspreid voor over heel Nederland in verschillende landschappen. Het is het eindstadium van bosvorming in de laagveenverlanding, het komt voor langs randen van grote hoogvenen, in natte depressies op de hogere zandgronden en in het riviereengebied. Op de meeste locaties bedekken de veenbossen slechts een kleine oppervlakte.

Verspreidingskaart hoogveenbossen

Huidig voorkomen en Natura 2000: In hoog Nederland bevat het Witterveld (24) één van de fraaiste voorbeelden van veenbossen in ons land. De grootste oppervlakte van veenbos in het laaggelegen (holocene) deel van Nederland wordt momenteel aangetroffen in het Naardermeer (94), op de overgang van het laagveen met de hogere zandgronden van het Gooi. Overige Natura 2000 gebieden met veenbossen in het laagveengebied zijn o.a. Alde Feanen (13), Oostelijke Vechtplassen (95) en Weerribben (34), in het riviereengebied Maasduinen (145) en Roerdal (150), op de hogere zandgronden o.a. Brunsummerheide, Leenderbos en Groote Heide & De Plateaux, De berkenbroekbossen van onder meer de Engbertsdijksvenen en het Fochteloërveen zijn onderdeel van het herstellende hoogveen (habitatype H7120).

H91D0 Hoogveenbossen: relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Naardermeer	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Aamsveen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Alde Feanen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Brunsummerheide	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Buurserzand & Haaksbergerveen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Drentse Aa gebied	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit (2) uitbreiding opp. van <2% naar 2-

Natura 2000 gebied	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
			15%
Engbertsdijksvenen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Korenburgerveen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit (2) uitbreiding opp. van <2% naar 2-15%
Meinweg	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Oostelijke Vechtpassen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Roerdal	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Rottige Meenthe & Brandermeer	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Weerribben	+	+	(1) Opp. >15% matige kwaliteit
Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit (2) uitbreiding opp. van <2% naar 2-15%
Wieden	+	+	(1) Opp. >15% matige kwaliteit
Witte Veen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Witterveld	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Wooldse Veen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	-	+	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit (2) van matige naar goede kwaliteit
Maasduinen	-	+	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit (2) van matige naar goede kwaliteit
Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	-	-	(1) Opp. < 2% matige kwaliteit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends: Met de teloorgang van de grote hoogveengebieden in ons land in de afgelopen eeuwen zijn ook de natuurlijke veenbossen van de hoogveenranden grotendeels verdwenen. In het laagveengebied zijn de veenbossen echter in de tweede helft van de afgelopen eeuw sterk toegenomen door verbossing. Die verbossing is een gevolg van het stopzetten van het traditionele rietland- en hooilandbeheer. De veranderingen in het rivierengebied en op de hogere zandgronden buiten de hoogveengebieden zijn, voor zover bekend, minder ingrijpend geweest.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Het areaal (de buitengrens van het verspreidingsgebied) van het habitatype is min of meer stabiel gebleven, waarbij wel enige verschuiving in dichtheden is opgetreden.

Beoordelingsaspect oppervlakte: matig ongunstig

De oppervlakte van deze habitat is in hoogveengebieden in de loop van de afgelopen eeuw sterk achteruitgegaan, maar sinds ca. 1980 stabiel. De oppervlakte buiten de hoogveengebieden is in de voorbije eeuw sterk toegenomen en neemt nog steeds verder toe. De totale oppervlakte veenbos wordt geschat op 300 ha. Daarvan bestaat 40% uit laagveenstadia (*Carici curtae-Betuletum pubescentis*) en 60% uit hoogveenstadia (*Erico-Betuletum pubescentis*)

Beoordelingsaspect kwaliteit: matig ongunstig

1. Typische soorten: Er zijn geen aanwijzingen dat de soortensamenstelling van het habitatype in de afgelopen halve eeuw negatief is veranderd.

2. Structuur en functie: In de randzones van de grotere hoogvenen, waar deze veenbossen van nature voorkomen, zijn ze zo goed als verdwenen en nergens meer in optimale conditie. Buiten de hoogvenen zijn de omstandigheden juist gunstiger geworden door het beëindigen van het traditionele hooiland- en rietlandbeheer.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

Definitie gunstige staat van instandhouding: Voor een gunstige staat van instandhouding is een verspreiding over alle delen van de hogere zandgronden en alle laagveenstreken vereist.

Oordeel: matig ongunstig

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	matig ongunstig	matig ongunstig
Kwaliteit	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig

6. Bronnen

- Stortelder, A.H.F., P.W.F.M. Hommel & R.W. de Waal (red.), 1998. Bosecosystemen van Nederland 1. Broekbossen. KNNV, Utrecht.